

EXPERIÈNCIA DE LA DELEGACIÓ DE L'I.C.E. DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA A LA CIUTAT DE MALLORCA.-

PLANIFICACIÓ, PROGRAMACIÓ I REALITZACIÓ:

DEPARTAMENT DE PEDAGOGIA: Toni J. Colom; Biel Janer; Marti March; -
Tomeu Quetglas; Eduard Rigo; Bernat Sureda;
Jaume Sureda.

DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA: Climent Picornell; Albert Quintana; Pere -
Salvà.

DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES DE CIUTAT DE MALLORCA.-

Hem d'agradir la participació i col.laboració de PERE RIOS en la redacció d'aquests fulls.

(I) INTRODUCCIÓ

La setmana del 10 al 17 de juliol de 1.977 va tenir lloc a la Colònia de Sant Pere (Artà), amb règim d'internat, la 19 setmana de Renovació Educativa que, organitzada per la Delegació a la Ciutat de Mallorca de l'institut de Ciències de L'Educació de la Universitat de Barcelona amb la col.laboració dels Departaments de Pedagogia i de Geografia de la Facultat de Filosofia i Lletres de Ciutat, va reunir a més de 35 mestres de les Illes, Catalunya i País Valencià.

El que presentam a les pàgines posteriors és el resultat del treball i de l'esforç que durant aquesta setmana es va anar fent d'una forma autogestionada, lliure, en grups i en la mirada posada sobre la realitat més propera.

Efectivament no es tractava, com ja es deia a un full de propaganda que es va enviar a tots els mestres, "D'anar a un curs", ni "d'escoltar lliçons". Es tractava fonamentalment de "participar", d'actuar, de fer, d'integrar-se a un grup, de tenir capacitat d'autogestió.... I tot això per tal de conseguir una Pedagogia popular i arrelada, Una pedagogia no contaminada, on el mestre pogués esdevenir un subjecte capaç de crear i d'experimentar, capaç de posar en marxa tota la seva potencialitat creadora al servei de l'escola per fer d'ella un veritable servei al poble.

La setmana, doncs, es va basar sobre els següents punts:

- Observar el medi
- Investigar i conèixer el medi a nivell geomorfològic, de vegetació, històric, agrari i urbà.

- Expressar el medi mitjançant una sèrie de tallers: Ceràmica i modelatge, música, fotografia, cinema i expressió corporal.

La Setmana va ser un continu esforç - una continuada activitat, una feina constant Tot això combinat amb un contacte humà i amb una relació interpersonal.

Nosaltres creim que els resultats i les conclusions obtingudes han de ser l'inici per tal de conseguir una renovació de l'ensenyança a les nostres Illes. Renovació que no serà possible si el docent no pren veritable consciència de la seva tasca i del seu paper.

Per a terme aquests plantajaments es varen determinar dos nivells d'activitats: - Denominarem grups de treball als equips espontaniament formats en funció d'un interès comú. La seva missió era fonamentalment aportar -i per tant previament descobrir- material de primera mà sobre diversos aspectes del medi. En aquest sentit direm que es formaren quatre equips que, com he dit, investigaren i aportaren dades sobre:

- Geomorfologia i vegetació.
- Història.
- Agricultura.
- Organisme.

Cada un d'aquests grups es va marcar uns objectius referents als aspectes que havien de ser estudiats. A partir d'aquests objectius cada grup va traçar un pla de treball i va començar la seva descoberta.

L'altre nivell d'activitat es va dur a terme mitjançant el que denominarem tallers d'expressió. Entenem per tallers d'expressió aquelles tasques orientades a possibilitar l'expressió activa d'aquell medi prèviament

treballat i investigat.

A l'experiència d'una forma autogestio nada els divers participants confluïren en els següents nuclis d'expressió:

- Tallers de ceràmica o modelat.
- Taller de música i dansa.
- Taller de Fotografia i cinema.
- Taller d'expressió corporal.

Cal dir que els dos nivells de descoberta i expressió estaven estretament lli-

gats. L'expressió estava en funció de la descoberta i les tècniques que en el taller s'aprenien constituïen una vertadera descoberta d'aquest medi.

El que presentem constitueix un resum dels treballs i conclusions dels equips d'Investigació. Creim, i això es va posar de manifest en l'assemblea final, que aquest treball pot constituir un punt de partida per integrar el medi a l'escola.

(II) INVESTIGACIÓ I CONEIXEMENT DEL MEDI.

2.1. GRUP DE GEOMORFOLOGIA I VEGETACIÓ

Començarem, abans de tot, per iniciar les nostres investigacions sobre l'entorn de la casa on habitàvem a la Colonia de Sant Pere (Artà), de la noció d'ecosistema, dels fluxes d'energia que l'atravessen, dels intercanvis de massa que es produeixen tant a l'interior com entre ecosistemes propers. L'ecologia doncs ens forneix d'un utilitatge teòric que capacita per comprendre el funcionament del conjunt de la Natura. (1)

La situació sobre planols i mapes, el mateix planol de l'escola, el de les poblacions veïnes, la localització, suministren una informació que la Geografia s'encarrega de significar (2).

Així doncs, Ecologia i Geografia, seran les dues ciències que auxiliaran les nostres investigacions per una comprensió de "la natura tal com es" (3), amb totes les interdependències complexes del seu funcionament. L'investigació duita a terme al propi entorn, als llocs que més coneixem afegeix una atracció considerable a la descoberta.

L'entorn és un tot complicat i cada element té la seva pròpia significació sols si és estudiat en relació a tots els demés, aïlladament perd la seva significació. Si es fan separacions tenen solament finalitat d'investigació, però no de comprensió o d'enteniment. (4).

Per una primera exposició distingirem:

- 1.- El potencial abiòtic. Anomenat també de vejades "el medi físic" o "Biotop" o "característiques naturals del medi", etc. Aquestes denominacions volen fer referència a tot l'inanimat, a tot l'inorgànic que ens envolta: El clima i tots els seus components (Les radiacions solars, les pluges, els nívuls, la pressió atmosfèrica...etc) (5); el Rocam o "sustrat geològic": les roques i la seva composició física, química, el perquè de la seva disposició en capes o en

aglomeracions, la forma de les muntanyes, les valls...etc. Dels dos components anomenats anteriorment, el clima i les roques, en podem treure la primera interacció: la forma del relleu, objecte d'estudi de la geomorfologia (6) es deguda, a la relació i l'actualització del clima sobre la roca, les aigües de pluja afecten les roques, desfen les, arrosegant-les, creant torrens o rius que canaïtzen l'aigua, i multitud d'afectes més, entre els que, emperò, hi actua ja un altre factor: la vegetació, que estudiam separatament, repetint que aquesta separació és amb finalitat de facilitar únicament la recerca.

2.- L'utilització Biològica. (Utilització biològica del potencial abiòtic). Tot el que es refereix a l'orgànic: La vegetació i la fauna. La vegetació, allà on és més, densa, evita que les aigües alterin fortament les roques, allà on no ni ha l'erosió és intensa. (7). La vegetació que necessita del sol i al mateix temps és part integrant d'ell (8) està lligada per processos d'adaptació als diferents climes donant diferents païsatges vegetals, segons els climes i també segons els diferents tipus de sòls. (9). A més, la vegetació és el primer escaló de les anomenades "Cadenes tròfiques" (10). Tota la vida depèn de la vegetació i de la seva capacitat per sintetitzar matèria a partir de l'energia suministrada pel sol. La fauna està en estreta dependència de la flora.

3.- L'explotació antròpica. L'home com espècie animal, molt particular, integrant dels ecosistemes té una actuació també molt particular, que no pot ésser entesa aplicant-li patrons extrems únicament de les ciències naturals. Les seves actuacions sobre el medi provoquen desequilibris (11) més o menys accentuats, molt, a les ciutats, -vertaders "ecosistemes artificials"- on la natura ro-